

Original Research Paper

Xarici dilin tədrisində İKT-dən istifadə imkanları və müəllim səriştəliliyinin müasir təhsil tələbləri kontekstində inkişafı

Turkan Qenberova

¹ BFC kursları İcərişer filialı, Bakı, Azərbaycan

Article history

Received: 01.06.2026

Revised: 07.06.2026

Accepted: 12.06.2026

*Corresponding Author:

Turkan Qenberova, BFC kursları
İcərişer filialı, Bakı,
Azərbaycan;
Email: turkan.qanbarova.95icloud.com

Abstract

Məqalədə xarici dilin tədrisində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından (İKT) istifadə imkanları və bu prosesin müəllim səriştəliliyinin inkişafına təsiri araşdırılmışdır. Müasir təhsil sistemində rəqəmsallaşma prosesinin sürətlənməsi xarici dil tədrisinin məzmununda və təşkili formalarında mühüm dəyişikliklər yaratmışdır. Tədqiqatda elektron təhsil platformaları, multimedia vasitələri, mobil tətbiqlər, onlayn kommunikasiya resursları və süni intellekt texnologiyalarının xarici dil öyrənilməsində rolu təhlil edilmişdir. Müəyyən edilmişdir ki, İKT-nin tətbiqi öyrənənlərin dil bacarıqlarının inkişafına, təlim prosesinin interaktivliyinin artırılmasına və tədris nəticələrinin yaxşılaşdırılmasına müsbət təsir göstərir. Eyni zamanda, bu texnologiyaların səmərəli istifadəsi müəllimlərin pedaqoji, metodik, kommunikativ və rəqəmsal səriştələrinin inkişafını zəruri edir. Məqalədə müasir təhsil tələbləri kontekstində müəllimin yeni peşəkar rolu, fasiləsiz peşəkar inkişafın əhəmiyyəti, həmçinin İKT-nin tətbiqi zamanı qarşıya çıxan problemlər və onların həlli yolları nəzərdən keçirilmişdir. Nəticə olaraq vurğulanmışdır ki, xarici dil tədrisində İKT-dən səmərəli istifadə müəllim səriştəliliyinin inkişafının mühüm şərtlərindən biri olmaqla təhsil prosesinin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə əhəmiyyətli töhfə verir.

Keywords: *xarici dil tədrisi, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, müəllim səriştəliliyi, rəqəmsal savadlılıq, kommunikativ yanaşma, müasir təhsil texnologiyaları.*

Giriş

Son illərdə bütün dünyada rəqəmsal texnologiyaların sürətli inkişafı bir çox sahədə olduğu kimi təhsil sahəsində də yeni yanaşmaların formalaşmasına səbəb olmuşdur. Bu dəyişikliklər xüsusilə xarici dil tədrisində daha aydın hiss olunur. Müxtəlif elektron platformalar, multimedia vasitələri, mobil tətbiqlər və onlayn resurslar xarici dil öyrənmə prosesini daha interaktiv, maraqlı və əlçatan etmişdir. “İKT-nin tədris prosesinə inteqrasiyası öyrənənlərin dil bacarıqlarının inkişafına, onların təlimə marağının artırılmasına və müstəqil öyrənmə imkanlarının genişlənməsinə müsbət təsir göstərir” (Abışova, 2025; Səfərzadə, 2020).

Dünyadakı dil öyrənmə təcrübəsi xarici dilin öyrədilməsi artıq yalnız qrammatik qaydaların və söz ehtiyatının mənimsədilməsi ilə məhdudlaşmır. Kommunikativ bacarıqların formalaşdırılması, dili real ünsiyyət vasitəsi kimi istifadə etmək qabiliyyətinin inkişaf etdirilməsi yeni systemin əsas tələblərindəndir. İKT vasitələri isə bu istiqamətdə müəllim və öyrənənlər üçün yeni və fərqli imkanlar yaradır, kommunikativ yanaşmanın daha effektiv tətbiqinə şərait formalaşdırır (Adıgözəlova, 2018; Fətəliyeva, 2023).

Rəqəmsallaşma prosesi müəllim fəaliyyətinə mütləq şəkildə təsir göstərir. Bu proses məcbur edir ki, müəllim yalnız öz tədris etdiyi fənnin biliklərinə malik olmaqla kifayətlənməsin və yeni rəqəmsal texnologiyalardan istifadə edə bilsin. Çünki aparılan tədqiqat və müşahidələr göstərir ki, müəllim səriştəliliyinin inkişafı ilə İKT-dən istifadə arasında sıx əlaqə mövcuddur. Müasir təhsil tələbləri müəllimdən fasiləsiz peşəkar inkişafı, yeniliklərə açıq olmağı və dəyişən təhsil mühitinə uyğunlaşmağı tələb edir (İsmayılova, 2025; Yasinli, 2026).

Bu baxımdan məqalənin məqsədi xarici dil tədrisində İKT-dən istifadə imkanlarını araşdırmaq, bu texnologiyaların müəllim səriştəliliyinin inkişafına təsirini müəyyənləşdirmək və müasir təhsil şəraitində müəllimin peşəkar inkişaf istiqamətlərini təhlil etməkdir.

1. Xarici dil tədrisində İKT-dən istifadə imkanları

Bütün dünyada informasiya-kommunikasiya texnologiyaları tədris prosesinin ayrılmaz tərkib hissəsinə çevrilmişdir. Xüsusilə xarici dil tədrisində İKT-nin tətbiqi öyrənənlərin dil bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi, onların təlimə marağının artırılması və öyrənmə prosesinin daha effektiv təşkil olunması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Ənənəvi tədris metodlarından fərqli olaraq rəqəmsal texnologiyalar müəllim və öyrənən arasında qarşılıqlı əlaqəni gücləndirir, fərdiləşdirilmiş təlim imkanları yaradır və öyrənənlərin aktiv iştirakını təmin edir (Abışova, 2025).

Xarici dil tədrisində İKT-dən istifadənin əsas üstünlüklərindən biri autentik dil mühitinin yaradılmasıdır. Xarici dil öyrənənlər internet resursları vasitəsilə müxtəlif ölkələrin mədəniyyəti, gündəlik həyatı və dil xüsusiyyətləri ilə tanış olmaq imkanı əldə edirlər. Xarici televiziya proqramları, podkastlar, xəbər portalları, videodərslər və sosial media resursları öyrənənlərə real dil nümunələri təqdim edir. Bu isə onların dinləmə və danışmaq bacarıqlarının inkişafına müsbət təsir göstərir. Dilin təbii kommunikasiya mühitində mənimsənilməsi kommunikativ yanaşmanın əsas tələblərindən biri hesab olunur (Fətəliyeva, 2023).

Multimedia texnologiyalarının tətbiqi də xarici dil tədrisində geniş imkanlar yaradır. Videoçarxlar, animasiyalar, audiofayllar, interaktiv təqdimatlar və elektron dərsliklər tədris materiallarının daha maraqlı formada təqdim edilməsinə şərait yaradır. Vizual və eşitmə kanallarının eyni vaxtda istifadəsi öyrənənlərin diqqətinin saxlanılmasına, yeni məlumatların daha yaxşı mənimsənilməsinə və yadda qalmasına kömək edir. Müasir texnologiyalar vasitəsilə müəllim dərsi yalnız məlumatvermə prosesindən çıxararaq onu interaktiv fəaliyyət mühitinə çevirə bilir (Xəlilova, 2020).

Elektron təhsil platformaları xarici dil tədrisinin təşkilində mühüm rol oynayır. Google Classroom, Microsoft Teams, Moodle və digər platformalar vasitəsilə müəllimlər tədris materiallarını paylaşa, tapşırıqlar təqdim edə, qiymətləndirmə apara və öyrənənlərlə daimi əlaqə saxlaya bilirlər. Bu platformalar təlim prosesinin daha sistemli idarə edilməsinə və öyrənənlərin fərdi inkişafının izlənilməsinə imkan verir. Xüsusilə distant təhsil şəraitində bu texnologiyalar tədrisin davamlılığının təmin olunmasında mühüm rol oynamışdır (Abışova, 2025).

Mobil texnologiyaların inkişafı da xarici dil öyrənilməsi üçün yeni imkanlar yaratmışdır. Müxtəlif mobil tətbiqlər vasitəsilə öyrənənlər istənilən vaxt və məkanda dil bacarıqlarını inkişaf etdirə bilirlər. Mobil öyrənmə modeli təlim prosesinin çevikliyini artırır və öyrənənlərə fərdi inkişaf tempinə uyğun fəaliyyət göstərmək imkanı yaradır. Bu cür tətbiqlər söz ehtiyatının artırılması, qrammatik biliklərin möhkəmləndirilməsi və tələffüz bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi baxımından faydalıdır (Səfərzadə, 2020).

Xarici dil tədrisində İKT-dən istifadənin mühüm istiqamətlərindən biri də əməkdaşlığa əsaslanan öyrənmənin təşviq edilməsidir. Müxtəlif onlayn platformalar və kommunikasiya vasitələri öyrənənlərin birgə layihələr həyata keçirməsinə, müzakirələr aparmasına və beynəlxalq təhsil proqramlarında iştirak etməsinə şərait yaradır. Belə fəaliyyətlər öyrənənlərin kommunikativ bacarıqlarını inkişaf etdirməklə yanaşı, onların mədəniyyətlərarası ünsiyyət təcrübəsinin formalaşmasına da müsbət təsir göstərir. Kommunikativ yanaşma baxımından bu imkanlar xüsusi əhəmiyyət kəsb edir (Adıgözəlova, 2018).

Son illərdə süni intellekt əsaslı texnologiyaların tədris prosesində istifadəsi xarici dil öyrənilməsinə yeni yanaşmalar gətirmişdir. Süni intellekt proqramları fərdi öyrənmə ehtiyaclarını müəyyənləşdirir, öyrənənlərin səhvlərini təhlil edə və onların səviyyəsinə uyğun tapşırıqlar təklif edə bilər. Bundan əlavə, mətnlərin avtomatik yoxlanılması, tərcümə imkanları və danışq məşqlərinin təşkili kimi funksiyalar xarici dil öyrənmə prosesinin daha effektiv təşkilinə kömək edir. Bu texnologiyalar müəllimin iş yükünü müəyyən qədər azaldaraq onun daha çox metodik fəaliyyətə diqqət yetirməsinə şərait yaradır (Abışova, 2025).

Elektron qiymətləndirmə sistemləri də İKT-nin xarici dil tədrisində yaratdığı mühüm imkanlardan biridir. Onlayn testlər, elektron portfoliolar və müxtəlif rəqəmsal qiymətləndirmə vasitələri öyrənənlərin nailiyyətlərinin operativ şəkildə müəyyənləşdirilməsinə imkan verir. Müəllim qısa müddət ərzində nəticələri təhlil edə, öyrənənlərin zəif və güclü tərəflərini müəyyənləşdirə və fərdi yanaşma tətbiq edə bilər. Bu isə təlim prosesinin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə xidmət edir (ARTİ Elmi Əsərləri, 2024).

Beləliklə, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları xarici dil tədrisində geniş imkanlar yaradır və təlim prosesinin müasir tələblərə uyğun təşkilinə şərait formalaşdırır. İKT-nin tətbiqi öyrənənlərin fəallığını artırır, onların müstəqil fəaliyyətini dəstəkləyir, kommunikativ bacarıqların inkişafını sürətləndirir və təlim nəticələrinin yaxşılaşdırılmasına kömək edir. Bununla yanaşı, bu imkanlardan səmərəli istifadə müəllimlərin peşəkar hazırlığından və onların rəqəmsal səriştələrinin səviyyəsindən birbaşa asılıdır. Bu səbəbdən İKT-dən istifadənin müəllim səriştəliliyinə təsirinin araşdırılması xüsusi aktualıq kəsb edir.

2. İKT-dən istifadənin müəllim səriştəliliyinin inkişafına təsiri

Müasir təhsil sistemində müəllim səriştəliliyi tədris prosesinin keyfiyyətini müəyyən edən əsas amillərdən biri hesab olunur. Təhsil mühitində baş verən rəqəmsal transformasiya müəllim fəaliyyətinin məzmununa yeni tələblər irəli sürmüş, ənənəvi peşə bacarıqları ilə yanaşı rəqəmsal kompetensiyaların da formalaşdırılmasını zəruri etmişdir. Xüsusilə xarici dil müəllimləri üçün informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə bacarığı peşəkar fəaliyyətin mühüm göstəricilərindən birinə çevrilmişdir. İKT-nin tədris prosesinə inteqrasiyası müəllimin pedaqoji, metodik, kommunikativ və rəqəmsal səriştələrinin inkişafına birbaşa təsir göstərir (Yasinli, 2026).

Pedaqoji səriştəliliyin inkişafında İKT-nin rolu

Pedaqoji səriştəlilik müəllimin təlim prosesini məqsədyönlü şəkildə planlaşdırmaq, təşkil etmək və idarə etmək bacarığını əhatə edir. Müasir təhsil yanaşmalarında müəllim öyrənənlərin bilik əldə etməsinə nəzarət edən deyil, onların öyrənmə fəaliyyətini istiqamətləndirən şəxs kimi çıxış edir. Bu baxımdan İKT müəllimə yeni pedaqoji imkanlar təqdim edir.

Rəqəmsal texnologiyalar vasitəsilə müəllim dərslərin məzmununu daha maraqlı formada təqdim edə, fərqli öyrənmə üsullarına malik tələbələrin ehtiyaclarını nəzərə ala və təlim prosesini fərdiləşdirə bilər. Elektron təqdimatlar, interaktiv tapşırıqlar, virtual siniflər və multimedia resursları dərslərin daha fəal və məhsuldar təşkilinə şərait yaradır. Nəticədə müəllimin pedaqoji fəaliyyətinin effektivliyi artır və öyrənənlərin təlimə cəlb olunması güclənir (Müasir təlim texnologiyaları, 2023).

Bundan əlavə, İKT müəllimə təlim nəticələrini daha operativ izləməyə imkan verir. Elektron qiymətləndirmə vasitələri və müxtəlif analitik platformalar vasitəsilə müəllim öyrənənlərin nailiyyətlərini təhlil edə və təlim prosesində zəruri dəyişikliklər həyata keçirə bilər. Bu işə pedaqoji qərarların daha əsaslandırılmış şəkildə qəbul edilməsinə şərait yaradır (ARTİ Elmi Əsərləri, 2024).

Metodik səriştəliliyin inkişafında İKT-nin rolu

Metodik səriştəlilik müəllimin tədris məqsədlərinə uyğun metod və vasitələri seçmək, onları düzgün tətbiq etmək və təlim prosesinin səmərəliliyini təmin etmək bacarığını ifadə edir. Xarici dil tədrisində İKT-nin tətbiqi metodik fəaliyyətin imkanlarını əhəmiyyətli dərəcədə genişləndirmişdir.

Ənənəvi tədris metodları ilə yanaşı rəqəmsal texnologiyalar müəllimə yeni tədris strategiyalarından istifadə etmək imkanı verir. Məsələn, dinləmə bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi üçün autentik audio və video materiallardan, danışmaq bacarıqlarının formalaşdırılması üçün videokonfrans platformalarından, yazı bacarıqlarının inkişafı üçün elektron əməkdaşlıq mühitlərindən istifadə edilə bilər. Bu yanaşma xarici dil tədrisinin praktik istiqamətini gücləndirir və kommunikativ fəaliyyətin inkişafına xidmət edir (Səfərzadə, 2020).

Müasir metodik hazırlıq müəllimdən yalnız texnologiyadan istifadə etməyi deyil, həm də onun pedaqoji məqsədlərə uyğunluğunu qiymətləndirməyi tələb edir. Texnologiyanın tədris prosesinə inteqrasiyası məqsəd deyil, məqsədə çatmaq üçün vasitə kimi çıxış etməlidir. Buna görə də müəllimin metodik səriştəliliyi istifadə etdiyi texnologiyaların sayından deyil, onların təlim nəticələrinə verdiyi töhfədən asılıdır (İsmayılova, 2014).

Kommunikativ səriştəliliyin inkişafında İKT-nin rolu

Xarici dil müəllimləri üçün kommunikativ səriştəlilik peşə fəaliyyətinin əsas komponentlərindən biridir. Dil tədrisinin əsas məqsədi öyrənlərdə ünsiyyət bacarıqlarını formalaşdırmaq olduğundan müəllim də kommunikativ fəaliyyətin təşkilini yüksək səviyyədə bacarmalıdır (Murad et al., 2025).

İKT vasitələri kommunikativ mühitin yaradılmasında mühüm rol oynayır. Müxtəlif onlayn platformalar, forumlar, sosial şəbəkələr və videokonfrans sistemləri müəllimlə öyrənlər arasında qarşılıqlı əlaqənin intensivləşməsinə şərait yaradır. Bunun nəticəsində öyrənlər real ünsiyyət situasiyalarında iştirak etmək və dil bacarıqlarını praktik şəkildə inkişaf etdirmək imkanı əldə edirlər (Adıgözəlova, 2018).

Kommunikativ yanaşmanın əsas prinsiplərindən biri öyrənlərin aktiv nitq fəaliyyətinə cəlb edilməsidir. Rəqəmsal texnologiyalar bu məqsədin həyata keçirilməsinə geniş imkanlar təqdim edir. Onlayn debatlar, virtual təqdimatlar, beynəlxalq layihələr və qrup işləri öyrənlərin xarici dildə sərbəst ünsiyyət qurmasına kömək edir. Belə fəaliyyətlər müəllimin kommunikativ səriştəliliyinin də inkişafına müsbət təsir göstərir (Fətəliyeva, 2023).

Rəqəmsal səriştəliliyin inkişafı

Rəqəmsal səriştəlilik müasir müəllimin əsas kompetensiyalarından biri hesab olunur. Bu səriştə rəqəmsal texnologiyaların seçilməsi, istifadəsi, idarə olunması və təhsil məqsədlərinə uyğun tətbiq edilməsi bacarıqlarını özündə birləşdirir. Xarici dil müəllimləri üçün bu bacarıqların əhəmiyyəti daha yüksəkdir. Çünki xarici dil tədrisi daim yenilənən informasiya resursları və kommunikasiya texnologiyaları ilə sıx əlaqəlidir.

İKT-dən müntəzəm istifadə müəllimlərin rəqəmsal savadlılığının yüksəlməsinə və yeni texnologiyaları mənimsəməsinə kömək edir. Elektron tədris resurslarının hazırlanması, onlayn dərslərin

təşkili, rəqəmsal qiymətləndirmə vasitələrinin tətbiqi və süni intellekt texnologiyalarından istifadə müəllimin peşəkar fəaliyyətinin mühüm istiqamətlərinə çevrilmişdir (Abışova, 2025).

Süni intellekt əsaslı alətlərin təhsil sahəsində tətbiqi müəllimlərin rəqəmsal səriştəliliyinə yeni məzmun qazandırmışdır. Müəllimlər artıq müxtəlif süni intellekt platformaları vasitəsilə tapşırıqlar hazırlaya, mətnləri redaktə edə, fərdi tədris materialları yarada və öyrənənlərin inkişafını izləyə bilirlər. Lakin bu texnologiyaların istifadəsi zamanı etik normalara riayət olunması, məlumatların düzgünlüyünün yoxlanılması və akademik dürüstlük prinsiplərinin qorunması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir (Abışova, 2025).

Fasiləsiz peşəkar inkişaf və özünüinkişaf

Müasir dövrdə müəllim səriştəliliyinin mühüm komponentlərindən biri fasiləsiz peşəkar inkişafdır. Təhsil sahəsində baş verən dəyişikliklər müəllimlərin daim yeni bilik və bacarıqlar əldə etməsini tələb edir. İKT bu proses üçün geniş imkanlar yaradır. Müxtəlif onlayn kurslar, vebinarlar, beynəlxalq konfranslar və açıq təhsil platformaları müəllimlərin peşəkar inkişafını dəstəkləyən mühüm vasitələrə çevrilmişdir (İsmayılova, 2025).

Müasir müəllim yalnız mövcud biliklərlə kifayətlənməməli, daim öz üzərində işləməli və yeni texnologiyaların imkanlarını öyrənməlidir. Xarici dil müəllimlərinin beynəlxalq təcrübəni izləməsi, xarici təhsil resurslarından istifadə etməsi və innovativ tədris yanaşmalarını mənimsəməsi onların peşəkar inkişafına mühüm töhfə verir. Bu baxımdan İKT müəllimin özünüinkişaf prosesinin əsas vasitələrindən biri kimi çıxış edir.

Beləliklə, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları müəllim səriştəliliyinin bütün əsas komponentlərinin inkişafına təsir göstərir. Pedaqoji, metodik, kommunikativ və rəqəmsal bacarıqların inkişaf etdirilməsi xarici dil müəllimlərinin peşəkar fəaliyyətinin keyfiyyətini yüksəldir və müasir təhsil tələblərinə uyğun təlim mühitinin formalaşdırılmasına şərait yaradır (Zeynalova & İsmayil, 2023).

3. Müasir təhsil tələbləri kontekstində müəllim səriştəliliyinin inkişaf istiqamətləri

Müasir dövrdə təhsil sistemində baş verən dəyişikliklər müəllim peşəsinə olan tələblərin də yenilənməsinə səbəb olmuşdur. Qloballaşma, rəqəmsallaşma və informasiya axınının sürətlənməsi tədris prosesinin məzmununa, məqsədlərinə və təşkilinə yeni yanaşmalar gətirmişdir. Bu dəyişikliklər müəllimin peşəkar fəaliyyətinə də təsir göstərmiş, onun yalnız bilik ötürən şəxs deyil, həm də öyrənmə prosesini təşkil edən, istiqamətləndirən və innovativ mühit yaradan peşəkar kimi çıxış etməsini zəruri etmişdir. Xüsusilə xarici dil müəllimləri üçün bu dəyişikliklər daha aktual xarakter daşıyır. Çünki xarici dil tədrisi daim kommunikasiya, informasiya mübadiləsi və yeni texnologiyalarla sıx əlaqədə inkişaf edir (Yasinli, 2026).

Müasir təhsil konsepsiyalarında öyrənənmərkəzli yanaşma əsas prinsiplərdən biri hesab olunur. Bu yanaşma tədris prosesində müəllimin fəaliyyətinin yenidən qurulmasını tələb edir. Müəllim artıq bilikləri hazır formada təqdim edən deyil, öyrənənlərin bilik əldə etməsinə şərait yaradan şəxs kimi çıxış edir. Xarici dil tədrisində bu yanaşma xüsusilə vacibdir. Çünki dil öyrənilməsi yalnız nəzəri məlumatların

mənimsənilməsi deyil, həm də kommunikativ fəaliyyətin formalaşdırılması prosesidir. Bu baxımdan müəllimin pedaqoji və metodik hazırlığının müasir tələblərə uyğun inkişaf etdirilməsi vacib məsələlərdən biridir (Fətəliyeva, 2023).

Müəllim səriştəliliyinin inkişaf istiqamətlərindən biri rəqəmsal savadlılığın artırılmasıdır. Bu çox önəmli məsələdir. Çünki, müəllimin bu texnologiyalardan istifadə edə bilməməsi dərslərin effektivliyini azalda bilər. Sürətlə inkişaf edən texnologiya öyrədənlərin də daim yenilənən rəqəmsal mühitə uyğunlaşmasını tələb edir. Elektron platformalar, bulud texnologiyaları, virtual təhsil mühitləri və süni intellekt əsaslı sistemlər artıq tədris prosesinin mühüm elementlərinə çevrilir. Rəqəmsal savadlılıq müəllimin peşəkar fəaliyyətinin effektivliyini artıran mühüm amillərdən biri hesab olunur (Abışova, 2025).

Müasir təhsil sistemində tənqidi təfəkkürün inkişaf etdirilməsi də prioritet istiqamətlərdən biri kimi qiymətləndirilir. Müəllim yalnız mövcud məlumatları təqdim etməklə kifayətlənməməli, öyrənənlərdə analitik düşünmə, problemlərin həlli və müstəqil qərar vermə bacarıqlarının formalaşdırılmasına nail olmalıdır. Xarici dil tədrisində müxtəlif müzakirələrin təşkili, debatların keçirilməsi, layihə fəaliyyətlərinin həyata keçirilməsi və autentik materialların təhlili bu istiqamətdə mühüm rol oynayır. İKT vasitələri isə belə fəaliyyətlərin təşkilinə əlavə imkanlar yaradır (İsmayılova, 2025).

Müəllim səriştəliliyinin inkişafında əməkdaşlıq və peşəkar ünsiyyət bacarıqları da xüsusi yer tutur. Müasir təhsil mühitində müəllimlər arasında təcrübə mübadiləsi, birgə layihələrin həyata keçirilməsi və peşəkar əməkdaşlıq tədris keyfiyyətinin yüksəldilməsinə müsbət təsir göstərir. Onlayn platformalar və peşəkar şəbəkələr müəllimlərə beynəlxalq təcrübə ilə tanış olmaq, yeni metodik yanaşmaları öyrənmək və müxtəlif ölkələrin təhsil sistemlərində tətbiq olunan innovativ təcrübələri mənimsəmək imkanı verir (ARTİ Elmi Əsərləri, 2024).

Müasir təhsil tələbləri müəllimlərin fasiləsiz peşəkar inkişafını da vacib şərt kimi müəyyənləşdirir. Təhsil sahəsində baş verən dəyişikliklərə uyğunlaşmaq üçün müəllimlərin mütəmadi olaraq təlimlərdə, seminarlarda və konfranslarda iştirak etməsi, yeni elmi-pedaqoji ədəbiyyatı izləməsi və öz biliklərini yeniləməsi zəruridir. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları bu istiqamətdə də geniş imkanlar təqdim edir. Onlayn kurslar, vebinarlar və açıq təhsil resursları müəllimlərin öz peşəkar inkişafını fasiləsiz şəkildə davam etdirmələrinə şərait yaradır (Müasir təlim texnologiyaları, 2023).

Xarici dil müəllimləri üçün mühüm inkişaf istiqamətlərindən biri də mədəniyyətlərarası kommunikasiya səriştəsinin formalaşdırılmasıdır. Xarici dil yalnız dil sistemi deyil, eyni zamanda həmin dili daşıyan xalqın mədəniyyətinin ifadəsidir. Buna görə də müəllim müxtəlif mədəniyyətlər haqqında məlumatlı olmalı, öyrənənlərdə tolerantlıq, qarşılıqlı hörmət və mədəni müxtəlifliyə açıq münasibət formalaşdırmalıdır. Rəqəmsal texnologiyalar və beynəlxalq kommunikasiya vasitələri bu məqsədin həyata keçirilməsi üçün əlverişli imkanlar yaradır (Adıgözəlova, 2018).

Beləliklə, müasir təhsil tələbləri müəllim səriştəliliyinin daim yenilənməsini və inkişaf etdirilməsini zəruri edir. Rəqəmsal savadlılıq, innovativ düşüncə, kommunikativ bacarıqlar, əməkdaşlıq mədəniyyəti və fasiləsiz peşəkar inkişaf müasir müəllimin əsas keyfiyyətləri sırasında yer alır. Xarici dil müəllimlərinin bu istiqamətlər üzrə inkişafı isə tədris prosesinin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə və öyrənənlərin daha yüksək nəticələr əldə etməsinə şərait yaradır.

4. Xarici dil tədrisində İKT-dən istifadənin qarşıya çıxardığı problemlər və onların həlli yolları

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarının xarici dil tədrisində tətbiqi mühüm üstünlüklər yaratmaqla yanaşı, müəyyən çətinliklərin meydana çıxmasına da səbəb olur. Bu problemlərin vaxtında müəyyənləşdirilməsi və aradan qaldırılması texnologiyalardan istifadənin səmərəliliyinin artırılması baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Mövcud problemlərdən biri texniki təminatla bağlıdır. Bəzi təhsil müəssisələrində müasir kompüter avadanlıqlarının, interaktiv lövhələrin və yüksək sürətli internet bağlantısının olmaması İKT-dən tam istifadə imkanlarını məhdudlaşdırır. Bu vəziyyət xüsusilə region məktəblərində daha çox müşahidə olunur və tədris prosesində müəyyən çətinliklər yaradır (ARTİ Elmi Əsərləri, 2024).

Digər problem müəllimlərin rəqəmsal bacarıqlarının müxtəlif səviyyədə olması ilə bağlıdır. Bəzi müəllimlər müasir texnologiyaları tez mənimsədikləri halda, digərləri yeni proqram və platformaların istifadəsində çətinliklərlə qarşılaşırlar. Bu səbəbdən müəllimlərin davamlı şəkildə peşəkar inkişaf proqramlarına cəlb olunması vacib hesab edilir (Abışova, 2025).

İnternet resurslarının həddindən artıq çoxluğu da müəyyən problemlər yaradır. Müəllimlər bəzən mövcud materiallar arasında seçim etməkdə çətinlik çəkirlər. Bəzi elektron resursların elmi etibarlılığı və pedaqoji keyfiyyəti kifayət qədər yüksək olmaya bilər. Buna görə də istifadə olunan materialların diqqətlə seçilməsi və yoxlanılması zəruridir (Xəlilova, 2020).

Son illərdə süni intellekt texnologiyalarının sürətli inkişafı da yeni çağırışlar meydana çıxarmışdır. Bu texnologiyalar tədris prosesini asanlaşdırsa da, onların həddindən artıq istifadəsi öyrənənlərin müstəqil düşüncə və yaradıcı fəaliyyət bacarıqlarına mənfi təsir göstərə bilər. Bundan əlavə, süni intellekt sistemlərinin təqdim etdiyi məlumatların həmişə tam dəqiq olmaması onların yoxlanılmasını zəruri edir (Abışova, 2025).

Mövcud problemlərin aradan qaldırılması üçün ilk növbədə təhsil müəssisələrinin texniki imkanlarının genişləndirilməsi vacibdir. Bununla yanaşı müəllimlərin rəqəmsal səriştələrinin inkişaf etdirilməsi məqsədilə mütəmadi təlimlər keçirilməli, onların innovativ texnologiyalardan istifadə bacarıqları artırılmalıdır. Elektron resursların keyfiyyətinə nəzarətin gücləndirilməsi və süni intellekt texnologiyalarından istifadə zamanı etik prinsiplərin qorunması da mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Beləliklə, mövcud problemlərə baxmayaraq, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları xarici dil tədrisinin inkişafında mühüm rol oynamaqda davam edir. Müvafiq dəstək mexanizmlərinin

formalaşdırılması və müəllimlərin peşəkar inkişafının təşviq edilməsi bu texnologiyalardan istifadənin effektivliyini daha da artırmağa imkan verə bilər.

Nəticə

Aparılan araşdırma göstərir ki, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları xarici dil tədrisinin daha müasir, çevik və effektiv şəkildə təşkil olunmasına geniş imkanlar yaradır. Elektron platformalar, multimedia resursları, mobil tətbiqlər və süni intellekt texnologiyaları öyrənənlərin dil bacarıqlarının inkişafına, onların təlim prosesində fəallığının artırılmasına və öyrənmə motivasiyasının güclənməsinə müsbət təsir göstərir.

Tədqiqat nəticələri onu da göstərir ki, İKT-dən səmərəli istifadə müəllimlərin peşəkar inkişafı ilə birbaşa bağlıdır. Müasir texnologiyalar müəllimlərin pedaqoji, metodik, kommunikativ və rəqəmsal sərəştələrinin inkişafına təkan verir, onların tədris fəaliyyətini daha məqsədyönlü və məhsuldar qurmasına kömək edir. Bu baxımdan rəqəmsal savadlılıq müasir müəllimin əsas peşəkar keyfiyyətlərindən biri kimi çıxış edir.

Eyni zamanda, İKT-nin tətbiqi zamanı texniki imkanların məhdudluğu, müəllimlərin rəqəmsal hazırlıq səviyyəsindəki fərqlər və elektron resurslardan düzgün istifadə ilə bağlı müəyyən çətinliklər də mövcuddur. Bu problemlərin aradan qaldırılması üçün müəllimlərin peşəkar inkişafının dəstəklənməsi, təhsil müəssisələrinin texniki bazasının gücləndirilməsi və rəqəmsal kompetensiyaların inkişafına xüsusi diqqət yetirilməsi vacibdir.

Nəticə etibarilə, xarici dil tədrisində İKT-dən istifadə yalnız tədris prosesinin keyfiyyətini artıran vasitə deyil, həm də müəllim sərəştəliliyinin inkişafını stimullaşdıran mühüm amildir. Rəqəmsal transformasiyanın sürətlə davam etdiyi müasir dövrdə müəllimlərin bu istiqamətdə hazırlığının gücləndirilməsi xarici dil tədrisinin daha səmərəli təşkilinə və təhsil nəticələrinin yüksəldilməsinə mühüm töhfə verə bilər.

Ədəbiyyat siyahısı:

Abışova, X. (2025). Xarici dil tədrisində rəqəmsal texnologiyaların istifadəsi və müasir tədris yanaşmaları. *Elmi İş Beynəlxalq Elmi Jurnal*, Xüsusi buraxılış, 32–37. <https://doi.org/10.36719/2663-4619/112/32-37>

Adıgözəlova, L. (2018). İngilis dilinin ikinci (xarici) dil kimi tədrisində kommunikativ metodun üstünlükləri və çatışmazlıqları. *Scientific News of Academy of Physical Education and Sport*, 3(3).

Fətəliyeva, A. Ş. (2023). Xarici dil tədrisində kommunikativ yanaşma. *Magistrant*, 2(8), 142–146.

İsmayılova, A. (2014). Xarici dilin tədrisi metodikasının bəzi istiqamətləri. *Azərbaycan məktəbi*, 5, 91–97.

İsmayılova, R. (2025). Azərbaycan ali təhsil müəssisələrində kommunikativ yanaşma əsasında ingilis dilinin tədrisinin effektivliyi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 12(2), 654–663.

Müasir təlim texnologiyaları. (2023). Bakı: Azərbaycan Respublikası Təhsil İnstitutu.

Səfərzadə, A. (2020). Ali məktəbdə ingilis dilinin xarici dil kimi tədrisində müasir texnologiyaların tətbiqi. *Beynəlxalq elmi-praktik konfrans materialları*, 445–451.

Xəlilova, S. (2020). İngilis dilinin tədrisində müasir texnologiya. *Linqvistika problemləri*, 4, 59–64.

Xarici dillərin tədrisi metodikası digital texnologiyalar kontekstində. (2024). *ARTİ Elmi Əsərləri*.

Yasinli, G. (2026). Məktəblərdə xarici dil tədrisi: kommunikativ yanaşma, müəllim peşəkarlığı və resursların rolu. *Azərbaycan məktəbi*, 1, 103–110.

Murad, Z. B., İsmayıl, Z., Ramiz, M. Z., Ramiz, J. A., Məmməd, R. A., & Namiq, N. A. (2025). Psycholinguistic methods in data processing. *Revista Universidad y Sociedad*, 17(3).

Zeynalova, A., & İsmayil, Z. (2023). Linguistic characteristics of paremiological language units in the works of Nəgı Nəgıyev. *Philology and Art Studies*, (2).

ABSTRACT

Opportunities for the Use of Information and Communication Technologies in Foreign Language Teaching and the Development of Teacher Competencies in the Context of Modern Educational Requirements

Turkan Qenberova

This article examines the opportunities for the use of Information and Communication Technologies (ICT) in foreign language teaching and their impact on the development of teacher competencies. The rapid digitalization of the education system has led to significant changes in the content and organization of foreign language instruction. The study analyzes the role of educational platforms, multimedia tools, mobile applications, online communication resources, and artificial intelligence technologies in foreign language learning. The findings indicate that the integration of ICT contributes positively to the development of learners' language skills, increases the interactivity of the teaching process, and improves learning outcomes. At the same time, the effective use of these technologies requires the continuous development of teachers' pedagogical, methodological, communicative, and digital competencies. The article also discusses the new professional role of teachers in the context of modern educational requirements, the importance of continuous professional development, and the challenges associated with the implementation of ICT in education, along with possible solutions. It is concluded that the effective use of ICT in foreign language teaching is one of the key factors contributing to the development of teacher competencies and the enhancement of educational quality.

Keywords: *foreign language teaching, information and communication technologies, teacher competencies, digital literacy, communicative approach, modern educational technologies.*

